

[25. 1.]

MISSIVE van den Minister van Justitie tot wijziging in de wettelijke bepalingen omtrent het pandrecht.

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 109 der zitting 1872—1873.)

's GRAVENHAGE, den 20sten September 1873.

Ik heb de eer U Hoogedel Gestr. hiernevens te doen toekomen eene nota naar aanleiding van het Verslag door de Commissie van Rapporteurs uitgebragt over het ontwerp van wet tot wijziging der wettelijke bepalingen omtrent het pandrecht, benevens een gewijzigd wets-ontwerp.

De Minister van Justitie,

DE VRIES.

[25. 2.]

NOTA naar aanleiding van het verslag.

De Commissie van Rapporteurs heeft haar Verslag over het wets-ontwerp tot wijziging in de wettelijke bepalingen omtrent het pandrecht besloten met de verklaring dat zij in den toenmaligen stand der zaak overleg met de Regering niet wenschelijk geacht heeft, daar de bedenkingen in het Verslag van dien aard waren, dat de Regering, naar het oordeel der Commissie, eene geheele omwerking van het wets-ontwerp in overweging zou moeten nemen.

De ondergeteekende heeft den inhoud van het Verslag met aandacht overwogen, en nagegaan welke verbeteringen naar aanleiding van de daarin voorkomende aanmerkingen in het ontwerp konden worden gebragt. Ten gevolge daarvan heeft hij de eer een enigzins gewijzigd ontwerp aan te bieden, zich vleijende dat van de zijde der Kamer nu niet langer zwaarigheid zal worden gemaakt om met de Regering in overleg te treden, ten einde het ontwerp nog zoodanige verdere wijzigingen te doen ondergaan, als noodig geacht mogten worden om het aannemelijk te maken voor hen, die de hier bedoelde verbetering in onze wetgeving in hoofdzaak wenschelijk achten.

Slechts enkele opmerkingen meent hij aan de aanbieding van dit gewijzigd ontwerp te moeten toevoegen.

Ten aanzien van den vorm van het ontwerp, kan de ondergeteekende zich gedragen aan het antwoord dat werd medegegeeld in het Verslag over het ontwerp van wet tot wijziging der bepalingen van het Burgerlijk Wetboek over de beperkte handligting.

Van eene geheele herziening van alle wettelijke bepalingen omtrent het pandrecht is de noodzakelijkheid niet gebleken. Eene eerste voorwaarde van partiele wijziging onzer wetboeken is dat men zich tot het noodige beperke; elke bepaling die tot geene bezwaren aanleiding heeft gegeven, en waarop de voorgestelde verandering geen invloed heeft, blijve onaangeroerd.

Wat de strekking der voordragt aangaat, houde men in het oog dat het doel eenvoudig is terug te keeren tot den ouden regel, dat pandrecht gevestigd wordt door toestemming van partijen gepaard aan den overgang van het bezit.

Vóór de invoering van het Fransche regt hier te lande, was die regel hier geldende en was de pand-overeenkomst aan geen vorm gebonden. Het Fransche regt daarentegen eischte voor deze overeenkomst bepaalde vormen, een geschrift van eene zekere dagteekening voorzien. Dit voorschrift intusschen kon hier nimmer burgerregt verkrijgen. De handel verzette er zich tegen om redenen die de Memorie van Toelichting vermeldt, zonder hunne gegrondheid te onderzoeken. Het feit is onbetwistbaar, en daarop komt het aan, dat het handelsgebruik op de wet alleen lette om die door kunstig uitgedachte gesimuleerde contracten te ontduiken. Daar nu zeker de wet niet dient om stelselmatig ontdoken te worden, trachtte men bij de herziening van het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek na 1830 verandering in den bestaanden toestand te brengen. Men slaagde echter niet in de keuze der middelen, die daartoe moesten leiden. Op zich zelve waren de nieuwe bepalingen

voor de realisatie van het pand (artt. 1200—1202 Burgerlijk Wetboek), eene verbetering; maar 't geen, te regt of ten onregte, door den handel werd aangemerkt als »de steen des aanstoots" van het Fransche regt, werd er niet door uit den weg geruimd. De bindende vorm bij het aangaan der overeenkomst bleef een vereischte. Er werd dan ook in 1838 niets veranderd dan de wet. De praktijk bleef dezelfde. De gesimuleerde contracten bleven algemeen gebruikelijk. Dezelfde gronden, die in 1834 bestonden voor de verandering der wet, bestaan dus ook nu. Maar wil men eene verandering die het kwaad bij den wortel afsnijdt, dan moet men de pand-overeenkomst vrij maken van alle exceptionele vormen, omdat de simulatie alléén in die vormen haar oorsprong heeft. Daartoe strekken dan ook de wenschen van den handel door zijne wettige organen, de kamers van koophandel en fabrieken, uit eigen beweging bij de Regering aangedrongen. Vroeg de handel nu eene uitzondering op het gemeene regt, men zou aan dien aandrang zooveel mogelijk weêrstand moeten bieden, zoo lang de noodzakelijkheid van die uitzondering niet middagklaar ware bewezen. Maar het tegendeel is waar; de handel vraagt niets anders dan dat de pand-overeenkomst onder het gemeene regt worde gebragt, dat zij vrij worde gemaakt van knellende vormen, dat toestemming van partijen en bezitsoverdragt tot haar ontstaan voldoende mogen zijn, en dat wij in onzo dagen van toenemend internationaal handelsverkeer in dit opzigt volgen het regt van alle ons omringende Staten (1), dat vroeger ook hier te lande heeft gegolden, en nu sedert meer dan tien jaren ook in Frankrijk weder geldt, — in Frankrijk, aan welks wetgeving wij de artt. 1197 en 1198 Burgerlijk Wetboek hebben ontleend. Die wensch is zóó natuurlijk, zóó billijk, dat er wel zeer overwegende redenen zouden moeten bestaan om langer te weigeren daaraan te voldoen.

Het is toch niet de vraag of ook onder de thans geldende wetsbepalingen een uitweg te vinden is om aan den geldschiet op pand voldoende waarborg te verschaffen, maar, waar algemeen geklaagd wordt dat de voorschriften der wet de vrije beweging belemmeren, daar is het de vraag of die belemmeringen volstrekt onmisbaar zijn; zoo neen, men neme de noodeloos knellende banden weg.

Wordt op nieuw het beginsel gehuldigd dat het zakelijk regt van den pandhouder door de overgifte der zaak wordt gevestigd, dat haar bezit voldoende is om het pandrecht tegenover derden te doen gelden, dan blijven verder juist door het stilzwijgen der wet de vorm der overeenkomst, de middelen om haar te bewijzen onderworpen aan het gemeene regt. Of het belang van partijen vordert hare overeenkomst in geschrift te stellen, zullen zij zelve beslissen.

Hebben zij haar in geschrift vervat, dan zullen zij zelve beoordeelen of het noodig of wenschelijk is aan de acte eene zekere dagteekening te bezorgen.

De Amsterdamsche kamer van koophandel betuigde in haar advies van 1868: »Bij de veelvuldige beleeningen dagelijks gesloten wordende, kan men bij de overgifte van het pand en de uitbetaling van het ter leen verstrekte geld niet wachten tot het beleenings- of prolongatiecontract geregistreerd zij, evenmin als men bij de ruilingen van onderpand, die herhaaldelijk geschieden, er aan denken kan de acte op nieuw te doen registreren." Die kamer achtte dus den omslag en het tijdverlies aan de nu gebiedend voorgeschreven vormen verbonden, belemmerend. Waarom dan den handel niet vrij gelaten den omslag te vermijden, die hem hindert? Waarom den belanghebbenden de vrijheid, die de wet omtrent schier alle overeenkomsten laat, hun niet ten aanzien der pand-overeenkomst gegeven?

Er bestaat inderdaad geen enkele reden om voor de pandovereenkomst andere bewijsmiddelen te vorderen dan voor de overeenkomsten in het algemeen zijn toegelaten.

Die bewijsmiddelen zullen verschillen naar mate het beding van pand in eene burgerlijke of in eene handelsovereenkomst is opgenomen, om de eenvoudige reden, dat de bijgeving van dat beding de overeenkomst zelve, waaraan het als waarborg is toegevoegd, niet van natuur verandert. Maar tot zekerheid van welke verbindtenis ook, handels-

(1) Men zie behalve de in de Memorie van Toelichting aangehaalde vreemde wetten de Belgische wet van 5 Mei 1872, portant révision des dispositions du Code de Commerce relatives au gage et à la commission.